

סימן ח'

בענין התחיל ברכה ואמר תיבות ברוך אתה בלבד, אי רשאי להפסיק

והביאו עוד ראי' דבהתחיל ברוך אתה אסור להפסיק, מהא דמבואר בסי' נ"ט מ"ב סק"ז [בשם הדה"ח] דהמתחיל בטעות ברכת אהבה רבה מיד אחר ישתבח, לא יפסיק, אלא יסיים אהבה רבה ואח"כ יאמר ברכת יוצר אור. וצ"ב נהי דסדר ברכות ק"ש אינו מעכב בדיעבד, אבל לכתחילה ודאי יש לאמרן כסדרן. וא"כ מה לי שהתחיל ברכת אהבה רבה, נימא דיפסיק ויאמר יוצר אור ואח"כ אהבה רבה, אלא ע"כ מוכח מינה דהמתחיל ברכה אף שאינה בגדר ברכה לבטלה, מ"מ אין כבוד הברכה לחזור בו ולהפסיק, וא"כ ה"ה כל ברכה שהתחיל בה תיבות ברוך אתה, לא יפסיק.

ומיהו מי שהתחיל ברכה ואמר תיבות ברוך אתה, ושמע אמן יהא שמיה רבה וקדושה, נראה פשוט דיפסיק [ויחזור לומר מתחילת הברכה], וראי' לזה נמי מברכות ק"ש דמפסיקין בהו אף באמצע הפרק לאיש"ר וקדושה, והרי אמצע הפרק אמצע ברכה הוא וכמובן. מיהו י"ל דבנד"ד קיל טפי, ושרי להפסיק אף לשאר אמן, וצ"ע.

ויל"ע נמי במי שהתחיל ברכה ואמר ברוך אתה ה', אי יש לו לסיים למדני חקיך ולענות לקדיש וקדושה, או לא. דבכמה מקומות מצינו שלא התירו לסיים למדני חקיך, כגון בשו"ע סי' תרפ"ב לענין שכח על הנסים ואמר בא"י דיסיים הברכה ולא יאמר למדני חקיך. ובחיי אדם

שמעתי מגאון אחד שליט"א שנסתפק במי שהתחיל לברך על מאכל וכיו"ב ואמר תיבת ברוך, או ברוך אתה בלבד. ושוב חזר בו מלאכול, או שהי' איזה צורך גדול להפסיק, אם רשאי להפסיק [ויחזור אח"כ לומר מתחילת הברכה, ברוך אתה] או לא. ואמר לו רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א דלכתחילה לא יפסיק, והביא לו ראי' מהמבואר בסי' ס"ו מ"ב סקל"ה בשם הא"ר (וכ"כ בדברי חמודות פ"ק דברכות אות נ"ג) שאם אמר פסוק ה' שפתי תפתח לפני שמו"ע, הו"ל כהתחיל שמו"ע ולא יפסיק [וע"ש במשנ"ב שכתב דהוי כתפלה, ומשמע דהו"ל כעומד באמצע שמו"ע ממש, ולא יפסיק אף לאיש"ר וקדושה]. והלא ה' שפתי תפתח אינו אלא פסוק ולא ברכה, ומ"מ לא יפסיק, וחזינן דמחשבתו להתחיל בזה את התפלה משוי' לי' כתפלה, וה"ה הכא. את"ד.

אמנם העירו על זה, די"ל דשאני תפלה דהו"ל כשהתחיל ה' שפתי וגו' לשם תפלה, כעומד לפני המלך, ולכן אסור לחזור בו ולהפסיק. אמנם נראה דז"א, דהא כל זמן שלא פסע בסוף שמו"ע חשיב נמי עדיין כעומד לפני המלך כמבואר בסי' קכ"א מ"ב סק"ה, ומ"מ רשאי להפסיק שם לדברים שבקדושה, עיי"ש. ואילו בהתחיל ה' שפתי וגו' משמע דאין מפסיק כלל וכנ"ל, וע"כ דע"י שהתחיל בה לשם תפלה נעשה כתפלה, וה"ה לענין ברכה כנד"ד, כן הוא.

כלל כ"ד סי' ח' (הובא בשעה"צ סי' קפ"ח אות י"ח) כתב דכן הוא בכל הדברים שאין מחזירין אותו ואמר בא"י, יסיים אותה ברכה ולא יחזור (ומקורו מריטב"א תענית י"ג). וע"ע במג"א סי' קל"ה סק"ח בהא דמבואר בשו"ע שאם נכנס הכהן לבית

הכנסת אחר שהתחיל הישראל לברך ברכת התורה, אינו פוסק. וכתב המג"א וז"ל משמע דאם התחיל לומר בא"י הוי התחלה, ואף דיכול לסיים בא"י למדני חקיק, מ"מ אינו נכון כמ"ש סי' ר"ו עיי"ש, עכ"ל.

סימן ט'

בענין הידור מצוה בנר חנוכה ושאר מצוות

(א) **יל"ע** בענין הידור מצוה דחנוכה אם הוא חיוב וחשיב עברין כשאינו מהדר, או לא, והנה בשאר מצוות דמבואר בגמ' דהידור מצוה עד שליש במצוה משמע בשו"ע ומשנ"ב סי' תרנ"ו דהוי חיובא. [ובבה"ל שם (ד"ה יותר) הוסיף לדון אם אף מי שחייו נדחקים מחוייב להוסיף עד שליש] וא"כ י"ל דה"נ בנ"ח "חייבו" חכמים להדר. ואף דבנ"ח הוי תמיד הוספת נרות יותר משליש במצוה, מ"מ כך היתה התקנה שיהי' חיוב להדר ביותר משליש. וכן משמע ג"כ מלשון הטוש"ע שכתבו סתם דביום הראשון מדליק נר א' ואח"כ מוסיף והולך, ולמה לא ביארו שאין ההוספה חיוב מדינא וכבר עמדו בזה בפמ"ג ובאבי עזרי ע"ש. א"כ משמע דהוי חיוב.

(ומיהו הא פשיטא דאין חיוב ההידור כ"כ כנר העיקר שיצטרך למכור כסותו, וכמבואר באחרונים בסי' תרע"א, וכל דברינו אינם אלא אי הוי חיוב להדליק נרות הידור כשיש לו ממון לצורך זה).

אמנם באמת בכמה מקומות מוכח דאין הידור דנ"ח בגדר חיוב.

א. **במשנ"ב** סי' תרע"א סק"ו איתא דאם יש לו שמן בצמצום על כל השמונה ימים, ולחבירו אין לו כלום מוטב שידליק בכל לילה אחד ויתן גם לחבירו, דהא מדינא א"צ אלא אחד, עכ"ד.

ב. **בבה"ל** ריש סי' תרע"א (ד"ה בלילה) כתב דאין גבאי צדקה צריכים ליתן לעני אלא עבור נר א' לכל לילה, דיותר מזה הוי מן המהדרין ואין חיוב ליתן לו, עכ"ד.

ג. **בסי' תרע"ה** ס"ג (בבה"ל ד"ה ולדידן) כתב בשם ש"ג דאפי' לדידן שמדליקין לכל א' וא' קטנים פטורים מזה דנהי דמחוייב לחנכו היינו בדבר שיש בו חיוב על הגדול מצד הדין, אבל בזה דגם בגדול ליכא כי אם משום הידור מצוה, אינו מחוייב לחנך בו הקטן. וחזינן דמהדרין דחנוכה אין בו חיוב (וע' לקמן אות ב' מה שכתבנו בזה).

וכן ראיתי בחי' מרן רי"ז הלוי שכתב להדיא דבשאר מצוות הוי ההידור [עד שליש במצוה] בגדר חיוב, ומשא"כ בנ"ח דאינו אלא מצוה למי שרוצה בכך. וכתב שם דעל כרחך בנ"ח אינו חיוב